

Мукачівський державний університет
Кафедра англійської мови, літератури з методиками навчання

ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Методичні вказівки до організації самостійної роботи

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальність: А4 Середня освіта
Спеціалізація А4.021 Англійська мова та зарубіжна література
Факультет: гуманітарний

**Мукачево
2026**

УДК: 378.147.091.33:37.013.42(075.8)

Розглянуто та рекомендовано до друку Науково-методичною радою Мукачівського державного університету протокол №2 від 25 вересня 2026 р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання, протокол №3 від «05» вересня 2026 р.

Укладач

Розман І.І. – д.пед.н. професор, професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання

Рецензент

Швардак М.В. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

О-72

Основи педагогічної майстерності: методичні вказівки з організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Спеціальності А4 Середня освіта, Спеціалізації А4.021 Англійська мова та зарубіжна література / Укладач: проф. І.І.Розман. – Мукачево: МДУ, 2026. – 20 с. (1,06 авт.арк).

Методичні вказівки містять вступ, перелік питань до самостійної роботи, методичні рекомендації та теми до написання рефератів, критерії оцінювання рефератів та....., питання для підсумкового контролю. Також у вказівках зазначено критерії до оцінювання письмових самостійних робіт, тестових завдань та презентацій. Здобувачам запропоновано тестові завдання для самоконтролю знань та список рекомендованої літератури.

Призначене для педагогічних закладів вищої освіти, викладачів, здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Спеціальності А4 Середня освіта, Спеціалізації А4.021 Англійська мова та зарубіжна література.

© Мукачівський державний університет, 2026 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ЗМІСТ ПИТАНЬ ЗА ТЕМАМИ	6
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ СРЗ	7
КОНТРОЛЬНІ ТА ДОМАШНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	8
ПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	9
ТЕМИ РЕФЕРАТІВ.....	12
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ.....	13
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СРЗ.....	14
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	17

ПЕРЕДМОВА

Самостійна робота є невід'ємною частиною навчального процесу й основою пізнавальної діяльності здобувача. Метою методичних вказівок є конкретизація самостійної роботи здобувачів для всебічного підвищення рівня знань, раціоналізації процесу підготовки, виконання й захисту самостійної роботи, забезпечення єдності навчальної та науково-дослідної роботи.

Дисципліна «Основи педагогічної майстерності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А4 Середня освіта, спеціалізації А4.021 Англійська мова та зарубіжна література, розроблена з метою надання комплексних знань про сутність, структуру та основні складові педагогічної майстерності сучасного вчителя, закономірності педагогічної взаємодії, професійно-педагогічну діяльність і особливості її організації в закладах загальної середньої освіти.

Дисципліна спрямована на формування у здобувачів педагогічного світогляду, професійної культури, комунікативної компетентності, педагогічного мислення, творчого підходу до професійної діяльності, а також готовності до ефективної взаємодії з учнями, колегами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу.

Самостійна робота сприяє формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя, розвитку пізнавальної активності, критичного та творчого мислення, уміння самостійно здобувати, аналізувати й систематизувати інформацію, застосовувати набуті теоретичні знання у практичній педагогічній діяльності. Особливого значення самостійна робота набуває у процесі професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови та зарубіжної літератури, оскільки забезпечує розвиток здатності до постійного професійного самовдосконалення, рефлексії власної педагогічної діяльності та пошуку ефективних способів організації навчання.

Самостійна робота є важливим елементом освітнього процесу, який передбачає активну участь здобувачів у здобутті знань, розвитку навичок і формуванні особистих компетентностей. Вона полягає в індивідуальному опрацюванні навчального матеріалу, виконанні завдань без безпосереднього контролю викладача, що дозволяє здобувачам розвивати самостійність і відповідальність за своє навчання.

Зміст самостійної роботи включає різноманітні види діяльності, такі як читання навчальної літератури, аналіз наукових і навчально-методичних джерел, підготовка рефератів, есе, презентацій або проєктів, опрацювання конспектів лекцій, виконання практичних і творчих завдань, підготовка до практичних занять та контрольних заходів. Вона може бути пов'язана як із поглибленим опануванням теоретичних знань, так і з розвитком практичних навичок. Основний акцент робиться на самостійному опрацюванні матеріалів, пошуку інформації, її критичному аналізі, узагальненні та практичному застосуванні.

Метою самостійної роботи є

- поглиблення та систематизація знань здобувачів із дисципліни «Основи педагогічної майстерності»;
- формування стійкого інтересу до педагогічної професії та усвідомлення її суспільної й професійної значущості;
- розвиток умінь самостійно працювати з навчальною, науковою та методичною літературою;
- формування навичок пошуку, відбору, аналізу, систематизації та критичного оцінювання інформації;
- розвиток педагогічного мислення, професійної рефлексії, творчості та ініціативності;
- формування навичок застосування теоретичних положень педагогіки у практичних ситуаціях;
- розвиток комунікативних і організаторських здібностей майбутнього вчителя;
- формування здатності до самооцінювання, самоконтролю та професійного самовдосконалення;
- підготовка здобувачів до самостійного розв'язання професійно-педагогічних завдань.

Завдання самостійної роботи

Основними завданнями самостійної роботи здобувачів є:

- опрацювання та засвоєння теоретичного матеріалу з основ педагогічної майстерності;
- поглиблення знань про професійно важливі якості сучасного вчителя та складові його педагогічної майстерності;
- ознайомлення з основними підходами до організації педагогічної взаємодії та освітнього процесу;
- формування вміння аналізувати педагогічні ситуації, визначати проблеми та знаходити обґрунтовані шляхи їх розв'язання;
- розвиток навичок педагогічного спілкування, педагогічного такту, емоційної саморегуляції та культури професійної поведінки;
- формування здатності застосовувати сучасні педагогічні технології та методи навчання у професійній діяльності;
- розвиток уміння працювати з науковими, навчальними та інформаційними ресурсами;
- формування навичок самостійної підготовки повідомлень, рефератів, есе, презентацій, проєктів та інших видів навчальних робіт;
- розвиток умінь здійснювати самоаналіз і рефлексію власної навчальної та майбутньої професійної діяльності;
- формування готовності до безперервного професійного розвитку та педагогічного самовдосконалення.

Організація самостійної роботи передбачає поєднання репродуктивних, пошукових, аналітичних і творчих видів діяльності. Виконання

запропонованих завдань має сприяти не лише засвоєнню навчального матеріалу, а й формуванню професійної позиції майбутнього вчителя, його здатності приймати педагогічно доцільні рішення та відповідально діяти в різноманітних освітніх ситуаціях.

Результати самостійної роботи можуть бути представлені у формі письмових відповідей, конспектів, аналітичних матеріалів, есе, рефератів, презентацій, проєктів, творчих завдань, аналізу педагогічних ситуацій та інших видів робіт відповідно до змісту навчальної дисципліни.

Самостійна робота має здійснюватися систематично, послідовно та цілеспрямовано, із дотриманням принципів академічної доброчесності. Її ефективність значною мірою залежить від уміння здобувача планувати власну діяльність, визначати пріоритети, раціонально використовувати час, контролювати результати навчання та здійснювати самооцінювання.

Методичні вказівки з організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Спеціальності А4 Середня освіта, Спеціалізації А4.021 Англійська мова та зарубіжна література базуються на ЗК, ФК та ПРН Освітньої програми «Освітньо-професійна програма «Середня освіта (англійська мова та зарубіжна література)», яка затверджена Вченою радою Мукачівського державного університету протокол № 13 від 26.03.25/1.

ЗМІСТ ПИТАНЬ ЗА ТЕМАМИ

Самостійна та індивідуальна робота здобувачів, як складова поточного контролю і у складі аудиторної роботи (ДФН), оцінюється під час поточного контролю певної теми на відповідному занятті.

Самостійна робота (в тому числі ІР) при вивченні даної дисципліни полягає у здійсненні таких видів навчальних робіт: підготовка усних відповідей, проблемно-пошукових завдань, аналітичного реферату, комп'ютерної презентації, тестів (ДФН, ЗФН);

Детальна інформація щодо організації самостійної роботи розміщена за посиланням <https://moodle-s.msu.edu.ua/course/view.php?id=340>

Назва теми	Кількість годин		Форми контролю	
	денна	заочна	денна	заочна
1.Теоретичні засади педагогічної майстерності	3	4	усна відповідь	усна відповідь
2.Складові педагогічної майстерності в контексті сучасних освітніх реформ	3	4	проблемно-пошукова робота	проблемно-пошукова робота
3.Елементи педагогічної майстерності	3	4	аналітичний реферат	аналітичний реферат

4.Сутність педагогічної діяльності вчителя	3	4	комп'ютерна презентація	комп'ютерна презентація
5.Мовлення вчителя як засіб педагогічної діяльності	2	4	тести	тести
6.Складові педагогічної майстерності в контексті сучасних освітніх реформ	3	4	усна відповідь	усна відповідь
7.Умови ефективності професійного мовлення вчителя.	3	4	аналітичний реферат	аналітичний реферат
8.Бар'єри у спілкуванні в системі «Педагог – учень».	3	4	проблемно-пошукова робота	проблемно-пошукова робота
9.Майстерність педагогічного спілкування.	3	4	проблемно-пошукова робота	проблемно-пошукова робота
10.Технології організації педагогічної взаємодії в процесі спілкування	3	4	комп'ютерна презентація	комп'ютерна презентація
11.Психологічне налаштування учнів на урок.	3	4	аналітичний реферат	аналітичний реферат
12.Конкурс педагогічної майстерності: технологія організації в закладі освіти	3	4	тести	тести
13.Педагогічний такт вчителя та його майстерність у розв'язанні педагогічних конфліктів	3	4	комп'ютерна презентація	комп'ютерна презентація
14.Педагогічна творчість учителя як основа формування творчої особистості здобувача.	2	4	тести	тести
15.Форми і методи педагогічної творчості учителя.	2	4	проблемно-пошукова робота	проблемно-пошукова робота
16.Типи конфліктних особистостей.	2	4	комп'ютерна презентація	комп'ютерна презентація
17.Головні моделі поведінки особистості в конфліктній взаємодії.	2	4	тести	тести
18. Шляхи вирішення конфліктів і роль особистості вчителя в цьому процесі.	2	5	аналітичний реферат	аналітичний реферат
19.Роль невербальних засобів спілкування на уроці фізкультури та в процесі заняття спортом.	2	5	тести	тести
Підготовка до екзамену	30	30		
Разом за 1 семестр	80	108		

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ СРЗ

Для реалізації СРЗ у процесі вивчення навчальної дисципліни здобувачі виконують завдання різних типів і рівнів складності.

Перший рівень СРЗ забезпечує засвоєння предметних знань, основних понять та термінів, видів та способів діяльності, формування навичок, умінь, але не передбачає самостійного застосування набутого.

Другий рівень СРЗ формує певні навички та вміння самостійно застосовувати засвоєні знання для виконання певних завдань:

- підготовка презентацій для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу до тем, запропонованих для самостійної роботи;
- виконання тестів.

Третій рівень передбачає самостійний інформаційний пошук, прийняття самостійних рішень та творчий рівень застосування набутих знань, навичок, умінь:

- факт виконання таких завдань свідчить про прагнення здобувачів до самореалізації та професійної рефлексії в процесі навчання;
- за бажанням здобувачі перекладають презентацію на англійську мову.

КОНТРОЛЬНІ І ДОМАШНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ СРС

1. Проаналізуйте роль педагогічної майстерності у професійній діяльності сучасного вчителя. Визначте її основні складові та обґрунтуйте їх взаємозв'язок.
2. Порівняйте вимоги до педагогічної майстерності вчителя в традиційній та сучасній системах освіти. Які професійні якості набувають особливого значення сьогодні?
3. Складіть професійний портрет сучасного майстерного вчителя. Визначте його основні професійні якості, вміння та особистісні характеристики.
4. Проаналізуйте педагогічну ситуацію, у якій учитель має високий рівень знань, але відчуває труднощі у взаємодії з учнями. Визначте причини проблеми та запропонуйте шляхи її розв'язання.
5. Розробіть рекомендації для вчителя щодо ефективного використання професійного мовлення на уроці.
6. Проаналізуйте типові мовленнєві помилки педагога, які можуть негативно впливати на сприймання навчального матеріалу учнями. Запропонуйте способи їх подолання.
7. Розгляньте педагогічну ситуацію, у якій виник бар'єр у спілкуванні між учителем та учнем. Визначте причини його виникнення та запропонуйте алгоритм дій учителя.
8. Розробіть пам'ятку «Правила ефективного педагогічного спілкування сучасного вчителя».

9. Проаналізуйте роль педагогічного такту у професійній діяльності вчителя. Наведіть приклади ситуацій, у яких педагогічний такт є особливо важливим.
10. Запропонуйте способи психологічного налаштування учнів на початку уроку. Обґрунтуйте доцільність кожного запропонованого прийому.
11. Розробіть модель конкурсу педагогічної майстерності в закладі освіти: визначте мету, етапи проведення, завдання для учасників та критерії оцінювання.
12. Проаналізуйте педагогічний конфлікт між учителем та учнем. Визначте можливі причини конфлікту та запропонуйте конструктивний спосіб його розв'язання.
13. Розробіть рекомендації щодо розвитку педагогічної творчості вчителя та створення умов для розвитку творчих здібностей учнів.
14. Проаналізуйте основні моделі поведінки особистості в конфліктній взаємодії. Визначте, яка модель є найбільш конструктивною для професійної діяльності педагога.
15. Розробіть алгоритм дій учителя під час виникнення конфліктної ситуації в учнівському колективі.
16. Проаналізуйте один із типів конфліктної особистості та визначте особливості педагогічної взаємодії з нею.
17. Наведіть приклади використання сучасних технологій педагогічної взаємодії на уроці та визначте їх вплив на активність учнів.
18. Розробіть фрагмент уроку, у якому передбачено використання прийомів педагогічної взаємодії для мотивації та активізації учнів.
19. Проаналізуйте значення невербальних засобів спілкування в діяльності вчителя фізичної культури або тренера. Наведіть конкретні приклади.
20. Розробіть пам'ятку для майбутнього вчителя «Як розвивати педагогічну майстерність у процесі професійної діяльності».

ПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Здобувач обирає одне із завдань та виконує його у письмовому вигляді.

*Обсяг – 2-3 сторінки друкованого тексту
(або представляє тези з наступними коментарями)*

1. Теоретичні засади педагогічної майстерності

1. Розкрийте сутність педагогічної майстерності та обґрунтуйте, чому вона є важливою умовою професійної діяльності сучасного вчителя. Які характеристики, на Вашу думку, визначають майстерність педагога?
2. Проаналізуйте ситуацію: учитель добре володіє навчальним матеріалом, але має труднощі у взаємодії з учнями. Чи можна вважати такого педагога майстерним? Аргументуйте відповідь.

2. Складові педагогічної майстерності в контексті сучасних освітніх реформ

1. Проаналізуйте, як сучасні освітні реформи змінюють вимоги до педагогічної майстерності вчителя.
2. Визначте 3–5 складових педагогічної майстерності, які є найбільш важливими для сучасного вчителя, та обґрунтуйте свій вибір.

3. Елементи педагогічної майстерності

1. Охарактеризуйте основні елементи педагогічної майстерності та покажіть взаємозв'язок між ними.
2. Складіть «портрет майстерного вчителя»: які професійні якості, уміння та способи поведінки повинні бути йому притаманні? Обґрунтуйте свій вибір.

4. Сутність педагогічної діяльності вчителя

1. Розкрийте сутність педагогічної діяльності та визначте її основні завдання в сучасній школі.
2. Проаналізуйте конкретну педагогічну ситуацію та визначте, які професійні дії вчителя свідчать про ефективну педагогічну діяльність.

5. Мовлення вчителя як засіб педагогічної діяльності

1. Проаналізуйте роль мовлення вчителя у поясненні навчального матеріалу, мотивації учнів та організації взаємодії на уроці.
2. Які мовленнєві помилки або особливості мовлення можуть знижувати ефективність педагогічної діяльності? Наведіть приклади та запропонуйте способи їх усунення.

6. Складові педагогічної майстерності в контексті сучасних освітніх реформ

1. Порівняйте традиційне та сучасне розуміння педагогічної майстерності. Що змінилося у вимогах до професійної діяльності вчителя?
2. Обґрунтуйте, які складові педагогічної майстерності допомагають учителю ефективно працювати в умовах компетентнісного, особистісно орієнтованого та цифрового навчання.

7. Умови ефективності професійного мовлення вчителя

1. Визначте основні умови ефективного професійного мовлення вчителя та проілюструйте кожну з них прикладами.
2. Проаналізуйте фрагмент уявного пояснення вчителя на уроці: що може зробити його мовлення незрозумілим для учнів? Запропонуйте власний варіант удосконалення.

8. Бар'єри у спілкуванні в системі «Педагог – учень»

1. Охарактеризуйте основні бар'єри педагогічного спілкування та визначте причини їх виникнення.
2. Проаналізуйте педагогічну ситуацію, у якій виник бар'єр між учителем та учнем. Визначте причину бар'єру та запропонуйте шляхи його подолання.

9. Майстерність педагогічного спілкування

1. Розкрийте сутність майстерності педагогічного спілкування та визначте її основні ознаки.
 2. Проаналізуйте, як уміння слухати, ставити запитання, надавати зворотний зв'язок і керувати емоціями впливає на результативність педагогічного спілкування.
- 10. Технології організації педагогічної взаємодії в процесі спілкування**
1. Охарактеризуйте сучасні технології педагогічної взаємодії та визначте можливості їх використання на уроці.
 2. Оберіть одну педагогічну технологію взаємодії та розробіть приклад її застосування у конкретній навчальній ситуації.
- 11. Психологічне налаштування учнів на урок**
1. Обґрунтуйте значення психологічного налаштування учнів на початку уроку. Які дії вчителя сприяють створенню позитивного емоційного настрою?
 2. Запропонуйте 3–5 прийомів психологічного налаштування учнів на урок та поясніть, у яких ситуаціях доцільно використовувати кожен із них.
- 12. Конкурс педагогічної майстерності: технологія організації в закладі освіти**
1. Розробіть модель конкурсу педагогічної майстерності в закладі освіти: мета, учасники, етапи, критерії оцінювання, форми представлення професійного досвіду.
 2. Проаналізуйте, які професійні компетентності може виявити конкурс педагогічної майстерності та яке значення він має для професійного розвитку вчителя.
- 13. Педагогічний такт учителя та його майстерність у розв'язанні педагогічних конфліктів**
1. Розкрийте сутність педагогічного такту та поясніть його значення у запобіганні конфліктам між учителем і учнями.
 2. Проаналізуйте педагогічний конфлікт та запропонуйте варіант його розв'язання з дотриманням принципів педагогічного такту.
- 14. Педагогічна творчість учителя як основа формування творчої особистості здобувача**
1. Обґрунтуйте взаємозв'язок між творчістю вчителя та розвитком творчого потенціалу учнів.
 2. Проаналізуйте конкретний урок або навчальну ситуацію та визначте, які дії вчителя можуть стимулювати або, навпаки, стримувати творчість учнів.
- 15. Форми і методи педагогічної творчості учителя**
1. Охарактеризуйте форми та методи педагогічної творчості й визначте можливості їх використання у професійній діяльності вчителя.
 2. Розробіть власний творчий прийом або метод для використання на уроці та поясніть, яку навчальну або розвивальну мету він допоможе реалізувати.
- 16. Типи конфліктних особистостей**

1. Охарактеризуйте основні типи конфліктних особистостей та визначте особливості взаємодії з кожним із них.
 2. Проаналізуйте одну конфліктну ситуацію та визначте, який тип конфліктної особистості може бути її учасником. Обґрунтуйте свою відповідь.
- 17. Головні моделі поведінки особистості в конфліктній взаємодії**
1. Охарактеризуйте основні моделі поведінки людини в конфлікті та визначте їхні переваги й недоліки.
 2. Яку модель поведінки доцільно обрати вчителю під час конфлікту з учнем? Обґрунтуйте відповідь на конкретному прикладі.
- 18. Шляхи вирішення конфліктів і роль особистості вчителя в цьому процесі**
1. Проаналізуйте основні способи розв'язання педагогічних конфліктів та визначте умови їх ефективності.
 2. Розгляньте педагогічну конфліктну ситуацію та запропонуйте алгоритм дій учителя від моменту виникнення конфлікту до його конструктивного завершення.
- 19. Роль невербальних засобів спілкування на уроці фізкультури та в процесі заняття спортом**
1. Проаналізуйте роль жестів, міміки, погляду, пози, дистанції та інших невербальних засобів у професійній діяльності вчителя фізичної культури або тренера.
 2. Розгляньте ситуацію, коли словесна та невербальна поведінка педагога суперечать одна одній. Як це може вплинути на учнів/спортсменів? Запропонуйте ефективний варіант поведінки педагога.

ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ

1. Педагогічна майстерність учителя як умова ефективної професійної діяльності.
2. Сучасний учитель: професійні якості, компетентності та педагогічна майстерність.
3. Педагогічне спілкування як основа ефективної взаємодії вчителя й учнів.
4. Культура професійного мовлення сучасного вчителя.
5. Педагогічний такт як складова професійної майстерності вчителя.
6. Невербальні засоби спілкування в професійній діяльності педагога.
7. Педагогічні конфлікти: причини виникнення, способи запобігання та конструктивного розв'язання.
8. Роль учителя у створенні сприятливого психологічного клімату в учнівському колективі.
9. Педагогічна творчість учителя як чинник розвитку творчої особистості учня.
10. Сучасні технології педагогічної взаємодії та їх використання в освітньому процесі.

11. Емоційна культура вчителя як складова педагогічної майстерності.
12. Майстерність учителя в організації мотивації та психологічного налаштування учнів на навчання.
13. Професійне самовдосконалення вчителя як шлях розвитку педагогічної майстерності.
14. Педагогічна майстерність учителя в умовах сучасних освітніх реформ.
15. Інноваційність і творчість у професійній діяльності сучасного педагога.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Підготовка до реферату передбачає такі етапи: вибір теми; визначення завдань дослідження та складання плану; підбір літературних джерел та фактичного матеріалу; написання та оформлення роботи.

Тема реферату обирається з переліку тем самостійно (у разі потреби – за допомогою викладача, який читає даний спецкурс).

Обравши тему, необхідно визначити мету та об'єкт дослідження. Це допоможе встановити сукупність завдань, щоб їх розв'язати при його підготовці.

Мета реферату – закріплення теоретичних знань з дисципліни «Зарубіжна література», поглиблене вивчення обраної здобувачом теми.

Реферат складається зі вступу, основної частини, висновків, списку використаної літератури. План передбачає послідовний логічний виклад матеріалу, що розкриває зміст теми. Дисципліна «Зарубіжна література» передбачає індивідуальну навчально-дослідну роботу здобувачів. До даного виду робіт відносяться дослідження проблем, визначених в темах курсових робіт.

Складові реферату: титульна сторінка, зміст (план), вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки.

Індивідуальне завдання оформляється здобувачом самостійно у вигляді окремого звіту, надрукованого на комп'ютері: шрифт – 14, інтервал – 1,5, відступ – 1,25 см, ліве поле – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.

Рекомендується така структура індивідуального завдання:

- титульна сторінка;
- зміст;
- послідовне висвітлення змісту розділів питання;
- список використаної літератури;
- презентація PowerPoint (за необхідністю).

Процес підготовки реферату має містити в собі наступні етапи:

1. Вибір теми.
2. Вивчення спеціальної літератури за темою.
3. Складання плану.
4. Добір і вивчення додаткових джерел та інформації з обраної теми.
5. Добір практичного та статистичного матеріалу.

6. Безпосереднє написання тексту.
7. Формулювання висновків.
8. Оформлення місту і списку джерел інформації.
9. Самокритична оцінка змісту і виправлення помилок.
10. Підготовка тез або доповіді до захисту.
11. Захист реферату (під час семінарського заняття, на здобувачській конференції та ін.).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СРЗ

Самостійна робота здобувачів (в тому числі індивідуальна робота здобувачів), як складова поточного контролю і у складі аудиторної роботи, оцінюється під час поточного контролю певної теми на відповідному занятті.

Критерії оцінювання **проблемно-пошукового завдання** (власні роздуми (аналітичні міркування), дискусії (обговорення), проблемні ситуації)):

Критерії оцінювання **тестових завдань**:

Здобувачем надані правильні відповіді на:

оцінка «відмінно» – 76-100 % тесту

оцінка «добре» – 51-75 % тесту

оцінка «задовільно» – 26-50 % тесту

оцінка «незадовільно» – 0-25 % тесту

Критерії оцінювання **аналітичного реферату і його захисту**:

- самостійність у розробці проблеми (творчий характер, вміння аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих рекомендацій);

- якість оформлення роботи (стиль викладу, грамотність, бібліографія, ілюстративний матеріал);

- повнота презентації (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення).

«Відмінно» виставляється, якщо: обґрунтована актуальність теми, тема розкрита повністю; одержані результати систематизовані, висновки є переконливими; продемонстровано вільне володіння матеріалом теми чи курсу; оформлення роботи відповідає встановленим вимогам.

«Добре» виставляється, якщо: обґрунтована актуальність теми, тема розкрита повністю, дослідження виконане; одержані результати систематизовані, але висновки не є переконливими, є не суттєві зауваження до оформлення роботи.

«Задовільно» виставляється, якщо: тема не розкрита повністю; одержані результати систематизовані недостатньо; висновки зроблені непереконливо; під час захисту продемонстровано недостатній рівень володіння матеріалом дослідження.

«Незадовільно» виставляється, якщо: тема практично не розкрита; висновки непереконливі; погано володіє матеріалом дослідження,

неспроможний відповісти на запитання; є суттєві зауваження до оформлення списку літератури.

Критерії оцінювання презентацій:

- повнота розкриття теми;
- структуризація інформації;
- наявність і зручність навігації;
- відсутність граматичних, орфографічних і мовних помилок;
- відсутність фактичних помилок, достовірність поданої інформації;
- наявність і правильність оформлення обов'язкових слайдів (титольний, зміст, про проект, список джерел);
- оригінальність оформлення презентації;
- обґрунтованість і раціональність використання засобів мультимедіа та анімаційних ефектів;
- грамотність використання кольорового оформлення;
- використання авторських ілюстрацій, фонів, фотографій, відеоматеріалів;
- розміщення і комплектування об'єктів; єдиний стиль слайдів.

«**Відмінно**» виставляється за умови: відповідності змісту презентації темі; наявності правильного оформлення презентації; якісно підготовленої практичної розробки; дотримання всіх вимог щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічного стандарту; оригінальності оформлення презентації.

«**Добре**» виставляється при наявності незначних недоліків у виконанні презентації та її оформленні.

«**Задовільно**» виставляється при наявності суттєвих недоліків у виконанні презентації, окремих недоліків у її оформленні.

«**Незадовільно**» виставляється при повній невідповідності вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту презентації.

Детальна інформація щодо організації самостійної роботи розміщена на ВНС Moodle: <http://moodle.msu.edu.ua:3000/course/view.php?id=1992>

Критерії оцінювання письмових відповідей

Оцінка «відмінно» виставляється за повну, правильну та змістовну письмову відповідь, яка демонструє глибоке розуміння навчального матеріалу, сформованість професійного педагогічного мислення та здатність застосовувати теоретичні знання на практиці. Відповідь логічна, послідовна й аргументована, містить доречні приклади та самостійні висновки. Здобувач правильно використовує педагогічну термінологію, уміє аналізувати педагогічні ситуації, обґрунтовувати власну позицію та здійснювати професійну рефлексію. Письмова відповідь характеризується грамотністю, чіткістю викладу та дотриманням принципів академічної доброчесності.

Оцінка «добре» виставляється за достатньо повну та правильну письмову відповідь, яка демонструє належне розуміння основних положень

дисципліни, уміння застосовувати теоретичні знання під час аналізу педагогічних ситуацій. Відповідь логічна й послідовна, містить аргументацію та правильне використання педагогічної термінології, однак може мати незначні неточності, недостатню деталізацію або окремі недоліки в обґрунтуванні власної позиції. Дотримано основних вимог до грамотності, професійного мовлення та академічної доброчесності.

Оцінка «задовільно» виставляється за неповну, але загалом правильну письмову відповідь, яка демонструє базове розуміння основних положень дисципліни. Здобувач використовує окремі педагогічні терміни, може відтворити основний навчальний матеріал та частково застосувати його до аналізу педагогічних ситуацій. Відповідь може містити неточності, недостатню аргументованість, порушення логічної послідовності та обмежену самостійність висновків.

Оцінка «незадовільно» виставляється за неправильну або суттєво неповну письмову відповідь, яка свідчить про недостатнє розуміння навчального матеріалу. Здобувач не володіє основними педагогічними поняттями, допускає суттєві помилки, не вміє застосовувати теоретичні знання для розв'язання педагогічних ситуацій, не обґрунтовує власну позицію. Відповідь може бути нелогічною, фрагментарною або такою, що не відповідає поставленому запитанню.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат – вид письмової роботи, який перевіряє рівень засвоєння здобувачами основних положень з певної теми чи курсу, сформованість категоріально-понятійного апарату, уміння аналізувати матеріал, робити узагальнення та самостійні висновки.

Критерії оцінювання реферату і його захисту :

- самостійність у розробці проблеми (творчий характер, вміння аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих рекомендацій);
- якість оформлення роботи (стиль викладу, грамотність, бібліографія, ілюстративний матеріал);
- повнота презентації (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення).

«**Відмінно**» виставляється, якщо: обґрунтована актуальність теми, тема розкрита повністю; одержані результати систематизовані, висновки є переконливими; продемонстровано вільне володіння матеріалом теми чи курсу; оформлення роботи відповідає встановленим вимогам.

«**Добре**» виставляється, якщо: обґрунтована актуальність теми, тема розкрита повністю, дослідження виконане; одержані результати

систематизовані, але висновки не є переконливими, є не суттєві зауваження до оформлення роботи.

«Задовільно» виставляється, якщо: тема не розкрита повністю; одержані результати систематизовані недостатньо; висновки зроблені непереконливо; під час захисту продемонстровано недостатній рівень володіння матеріалом дослідження.

«Незадовільно» виставляється, якщо: тема практично не розкрита; висновки непереконливі; погано володіє матеріалом дослідження, неспроможний відповісти на запитання; є суттєві зауваження до оформлення списку літератури.

Критерії оцінювання усної відповіді

«Відмінно» – здобувач демонструє глибоке й системне розуміння навчального матеріалу, повно та логічно розкриває питання, правильно використовує педагогічну термінологію, аргументує власну позицію, наводить доречні приклади з педагогічної практики, уміє аналізувати педагогічні ситуації та робити обґрунтовані висновки. Відповідь самостійна, послідовна, змістовна.

«Добре» – здобувач загалом правильно розкриває зміст питання, демонструє достатній рівень теоретичних знань, використовує основну педагогічну термінологію, наводить приклади та робить висновки. Відповідь логічна, але може містити окремі неточності, недостатню аргументованість або неповне розкриття окремих аспектів питання.

«Задовільно» – здобувач відтворює основний зміст навчального матеріалу, але відповідь є неповною, недостатньо систематизованою та аргументованою. Допускає окремі помилки у використанні термінів і формулюваннях, має труднощі з аналізом педагогічних ситуацій та наведенням власних прикладів. Висновки сформульовані поверхово.

«Незадовільно» – здобувач не демонструє достатнього розуміння змісту питання, відповідь фрагментарна або суттєво помилкова, не володіє основними поняттями теми, не може пояснити ключові положення, навести приклади чи застосувати теоретичні знання для аналізу педагогічної ситуації.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392) // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та

спорту України. – 2012. – № 4-5. – С. 3-56. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>.

2. Концепція Нової української школи URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednyaua-sch-2016/koncepciya.html>

Ісапчук Ю., Тичініна А., Сажина А. та ін. Методика викладання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти : навч. посіб. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2025. 304. URL: <https://surl.li/qkuuww>

3. Башманівська Л. А., Усатий А. В. Методика навчання української та зарубіжної літератур у закладах освіти : навчально-методичний посібник. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2023. [Електронна бібліотека ЖДУ ім. І. Франка](#)

4. Розман І. І., Рокосовик Н. В. Зарубіжна література XVII–XX ст.: навчальний посібник. Київ: «Талком», 2018. 366 с. https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/edu-programm/hist/robochi_prog/034_bakalavr/vb-diss/istoriya-zarub-lit-ry--rp--2024.pdf?

5. Удовиченко Л. М. Методика навчання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти : навчальний посібник для підготовки до атестації здобувачів-філологів. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022. URL: <https://surl.li/gnymhj>

Допоміжна:

6. Iryna Rozman, Marianna Bedevelska Образ «іншого» у зарубіжній літературі та його сприйняття в словацькому культурному контексті // New Horizons in Research and Development: Proceedings of the International Scientific Conference (Rotterdam, Netherlands, 24 July 2025). Bookmundo, 2025. С.28-30.

7. Kobal Vasyl Adaptation of a young specialist to professional activity / Vasyl Kobal, Iryna Rozman // The mountain school of the Ukrainian Carpathians: a scientific specialist publication in pedagogical sciences / editor-in-chief. Bilavych G. – Ivano-Frankivsk: Carpathian National. Univ. Tet named after V. Stefanyka, 2022. – No. 27. – P.90-94.

8. Rozman Iryna, Kravchenko Lesya, Media education as a factor in the development of students' critical thinking in the lessons of foreign literature in senior classes, Mountain school of Ukrainian Carpaty: scientific professional edition of pedagogical sciences / editor-in-chief Bilovych H. – Ivano-Frankivsk: Prykarpatskyi nats. Univ. Tet named after V. Stefanyka. №29, 2023.P.122–125.

9. Rozman Iryna. Literary education of higher education students in the digital age: virtual reality as a didactic resource and chronotope (based on the materials of «Neuromant» and «Mona lisa Overdrive» by w. Gibson). // Mountain school of Ukrainian Carpaty: scientific professional edition of pedagogical sciences / editor-in-chief Bilovych H. Ivano-Frankivsk: Prykarpatskyi nats. Univ. Tet named after V. Stefanyka. №32. 2025. P.98-102.

10. Rozman, I Formation of creative personality: axiom life success / I. Rozman // Mountain School of the Ukrainian Carpathians. : scientific publication

on pedagogical sciences / editor-in-chief. Bilavych G. – Ivano-Frankivsk: Carpathian National. Univ. Tet named after V. Stefanyka, 2022. – №26. – P.32-35

11. Колошук Н. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: у 2 ч. Частина 2: Після модерну : навчальний посібник для закладів вищої освіти. Київ : Кондор, 2023. 432 с.

12. Помазан І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : підруч. для студ. гуманітар. ф-тів вищ. навч. закл. Харків : Вид-во НУА, 2016. 264 с.

13. Розман І. І. Розвиток комунікативних компетентностей здобувачів освіти шляхом використання методу storytelling // Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні і правові підходи, комунікативні та педагогічні стратегії: Матеріали Х Всеукр. наук.-практ. конфер. / Редкол. Бошицький Ю.Л., Ветров І.В., Українець С.Я. 7 грудня 2023. С. 175-177.

14. Розман І., Митровка В. Освітній потенціал сучасної бібліотеки у проєктуванні учнівських мініфільмів за романом Р. Бредбері «451* за фаренгейтом» : Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика : збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Мукачєво 12 листопада 2025 р. Мукачєво : Мукачівський державний університет, 2025. 73 с. С. 54-56.

15. Розман І., Поп Е. Сучасна бібліотека як простір розвитку умінь міжмистецької інтеграції під час вивчення «Маленького принца» А. де Сент Екзюпері: Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика : збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Мукачєво 12 листопада 2025 р. Мукачєво : Мукачівський державний університет, 2025. С.56-58.

16. Розман І., Старнічук А., Турдай А. Інтерактивні форми навчання на уроках зарубіжної літератури // збірнику наукових праць здобувачів, аспірантів та молодих вчених «Наука майбутнього». Випуск 2(16), 2025. С. 40-44.\

17. Розман І.І. Креативна методика викладання зарубіжної літератури: монографія / І.І. Розман. – Мукачєво : Вид-во МДУ, 2026. – 153 с. (5,6 др.арк.)

18. Розман І.І. Шкільна літературна освіта кінця ХХ – початку ХХІ століття: тенденції реформування / І.І.Розман // «Суспільство та національні інтереси»: журнал. № 4(12) 2025. С. 331–339

19. Розман І.І. Інноваційні технології як засіб формування креативного мислення здобувачів старшої школи на уроках зарубіжної літератури / Ірина Іллівна Розман // Актуальні питання у сучасній науці. Серія "Педагогіка", Серія "Право", Серія "Економіка", Серія "Державне управління", Серія "Техніка", Серія "Історія та археологія" : науковий журнал / гол. ред. Дачій О.І. – Київ, 2024. – №1(19). – С.726-734. – [Копія] DOI [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-1\(19\)-726-734](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-1(19)-726-734).

20. Розман І.І. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: інтеграція світових практик в українську школу: матеріали II Всеукраїнської практичної конференції «Інноваційні підходи до розвитку технологій та економіки» 06 червня 2025 року на базі Закарпатського навчально-науково центру м.Свалява. С. 296-299.

21. Розман І.І. Мультимодальні технології в навчанні зарубіжної літератури: історико-літературний та методичний аспекти /І.І.Розман // Педагогічна академія: наукові записки. 2026. № 28.

22. Розман І.І. Теоретичні та методичні засади формування критичного мислення старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури: монографія / І.І. Розман. – Мукачєво: Вид-во МДУ, 2025. – 152<http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/12616> DOI 10.31.339/978-617-7495-91-7-2025 с.

23. Розман І.І. Формування морально-етичних цінностей учнів у процесі вивчення зарубіжної літератури на основі творів Е. Портер, Р. Дала, М.Твена // Вісник науки та освіти» (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія») Випуск № 8(38) 2025. С. 1713-1720.

24. Розман І.І., Бедевельська М.В. Професійна компетентність здобувачів: інтеркультурний аспект англійської та словацької літератури // Педагогічний альманах : збірник наукових праць / гол. ред. Кузьменко В. Херсон, 2025. Вип. 59

25. Розман І.І., Липчанко-Ковачик О.В. Актуальні проблеми сучасної англійської літератури: криза ідентичності в контексті глобалізаційних викликів / І.І. Розман, О.В. Липчанко-Ковачик // «Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)): журнал. 2024. № 10(44) 2024. С.503-512.

26. Розман І.І., Липчанко-Ковачик О.В. Вплив історичних подій на розвиток літератури Англії та США: від класичних творів до сучасної прози / І.І.Розман, О.В. Липчанко-Ковачик// «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)): журнал. 2025. № 3(33) С. 895-904.

27. Розман І.І., Максютова О.В. Істинне бачення ідеалів: життя Ернеста Хемінгуея очима війни XXI століття // Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 травня 2022 р., м. Мукачєво). Мукачєво : Вид-во МДУ, 2022. С. 475-476.

28. Розман І.І., Солецька Е. Р. Освітні інновації у розвитку безпечного, інклюзивного та толерантного шкільного середовища // збірник тез доповідей за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної

інтернет-конференції «Зміцнення спільних європейських цінностей через освіту» (24 жовтня 2025 р., м. Запоріжжя). – Запоріжжя : Вид-во МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2025. С. 88–91.\

29. С. Криворучко. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2023. 1357 с.

30. Тверітінова Т. Історія зарубіжної літератури XIX століття. Доба реалізму : навч. посіб. для студ. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 424 с.

Інформаційні ресурси

1. Державна бібліотека України для юнацтва: <http://www.4uth.gov.ua/>
2. Національна бібліотека України для дітей: www.chl.kiev.ua/.
3. Національна парламентська бібліотека України: <http://www.nplu.org/>
4. Львівська обласна бібліотека для дітей : <http://kazkar.at.ua/lodb.org.ua/>
5. Електронна бібліотека української літератури (зарубіжна література): <http://ukrlib.com>.
6. Бібліотека українського центру: <http://ukrcenter.com>.
7. Дитячий сайт «Казкар»: <http://kazkar.at.ua/>
8. <http://www.nbu.gov.ua/>
9. <http://chtyvo.org.ua>
10. www.academia.edu
11. <http://diasporiana.org.ua>
12. <http://www.ilnan.gov.ua/index.php/uk/publikatsii>
13. <https://soundcloud.com/kultpodcast>
14. <https://www.youtube.com/channel/UColwpT2NIz6rsMR20WUzCKQ>
15. <https://www.youtube.com/user/mystetskyi>
16. www.academia.edu

Навчально-методичне видання

ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ
Методичні вказівки до організації самостійної роботи
для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальність: А4 Середня освіта
Спеціалізація А4.021 Англійська мова та зарубіжна література
Факультет: гуманітарний

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26